

Nr 1560

Av herrar Björck i Nässjö och Oskarson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 162 angående bistånds- och katastrofutbildning av värnpliktiga m. fl.

Under flera år har en omfattande debatt pågått om att som alternativ till värnplikts- och vapenfriutbildningen skapa möjligheter till bistånds- och u-landsinsatser. Denna fråga var bl. a. föremål för överläggning i riksdagen i samband med behandlingen av förslaget till ny lag om vapenfri tjänst 1966, då krav restes om att även s. k. u-landstjänst borde finnas med bland de vapenfrias tjänstgöringsalternativ. 1964 års utredning rörande vapenfria värnpliktiga (SOU 1965:71) tog ställning mot en sådan alternativtjänst. Utredningen anför (s. 60): »Däremot är utredningen icke beredd att biträda de förslag, som från olika håll framförts om att u-lands- eller fredskårstjänst skulle godkännas som alternativtjänst för vapenfria.» Ej heller riksdagen godtog u-landstjänst som alternativ. I lagen om vapenfri tjänst slås också med skärpa fast att »vapenfri tjänstepliktig skall fullgöra tjänst, som är betydelsefull för samhället — — —».

Den princip som alltså hittills följts är att den tvångslagstiftning som värnpliktslagen och lagen om vapenfri tjänst utgör *uteslutande* skall begagnas för att direkt och allenast tillgodose totalförsvarets behov av utbildad personal för det svenska samhället i händelse av krig. All militär utbildning enligt värnpliktslagen är inriktad på detta. Även lagen om vapenfri tjänst bygger på samma princip. Samtliga tjänstgöringsalternativ enligt denna lag gäller tjänst i Sverige, och samtliga alternativ gäller tjänst som direkt och allenast syftar till utbildning för totalförsvarets behov i det svenska krigssamhället.

Det förslag till bistånds- och katastrofutbildning som nu förelägges riksdagen innebär ett allvarligt avsteg från denna princip.

Målet för den föreslagna utbildningen anges nämligen i propositionen vara att skapa en reserv för rekrytering av personal för bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete samt för katastrofhjälp. Målet är alltså ett annat än att tillgodose totalförsvaret med adekvat utbildad personal på olika områden. Vi kan icke finna att ett sådant mål går att förena med grundprinciperna bakom tvångslagarna om värnplikt och vapenfri tjänst.

Vad vi här anfört vinner stöd jämväl av åtskilliga betydelsefulla remissinstanser. Såväl överbefälhavaren som värnpliktsverket, 1966 års värnpliktskommitté, försvarets sjukvårdsstyrelse, Svenska röda korset, SAF och Moderata ungdomsförbundet anför starka betänkligheter mot den koppling

mellan värnplikssystemet och utvecklingssamarbetet som utredningen och propositionen innebär.

Vi anser att det glädjande stora intresse stora delar av ungdomsgenerationen visar för biståndsfrågorna och det kraftiga engagemang som härvidlag lägges i dagen kan läggas till grund för en helt frivillig, icke-militär rekrytering till SIDA och dess biståndspersonalkår. Rekryteringen bör enligt vår mening ske utan någon som helst anknytning till vare sig värnpliktslagen eller lagen om vapenfri tjänst.

Enligt utredningsförslaget och propositionen skulle de totala kostnaderna för utbildning av en kontingent om 100 personer första året belöpa sig till ca 4 850 000 kr. Den summa som Kungl. Maj:t här är beredd att föreslå riksdagen utnyttja för ifrågavarande biståndsutbildning ställer vi oss ej negativa till för användning inom ett helt frivilligt rekryterat utbildningssystem för en ökning och breddning av biståndspersonalkåren. Skyldigheten att fullgöra värnplikt eller i förekommande fall vapenfri tjänst skall dock kvarstå helt orubbad för den manliga delen av befolkningen.

En sådan anknytning till värnplikten och den vapenfria tjänsten som propositionen föreslår kan dessutom enligt vår uppfattning förfela tanken bakom det växande ungdomsengagemanget för utvecklingsländerna och dessutom i många fall uppfattas som orättvist gentemot alla dem som i och för sig gärna önskar göra en insats för utvecklingsländerna men likväl måste fullgöra värnplikt här i landet. Sådan bistånds- och katastrofutbildning är dessutom avsevärt mer civilt meriterande än värnpliktsutbildning.

Med åberopande av det anförda hemställes,

att riksdagen måtte avslå proposition nr 162,

att riksdagen i övrigt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om utredning av ett system för utbildning av personal för bistånds- och katastrofinsatser utan anknytning till värnpliktslagen och lagen om vapenfri tjänst.

Stockholm den 24 november 1970

Anders Björck (m)
i Nässjö

Gunnar Oskarson (m)
